

A.2 VODNÍ REŽIM

Přehled sledovaných jevů v grafické a tabulkové příloze		
Sledovaný jev	Grafická příloha kartogram č.	Tabulková příloha tabulka č.
Podíl vodních ploch na celkové výměře katastru	5	-
Vodní útvary povrchových a podzemních vod	6	-
Znečištění vody ve vodních tocích v letech 1991 - 1992	7	-
Znečištění vody ve vodních tocích v letech 2005 - 2006	8	-
Zranitelná oblast	9	-

A.2.1 VÝCHOZÍ PODMÍNKY

Stav vodních poměrů Jihomoravského kraje je dán výrazně rozdílným přírodním charakterem a ekonomickou exploatací jeho jednotlivých oblastí. Pro vodní toky je charakteristické, že do kraje přitékají ze sousedních oblastí, z krajů Zlínského, Olomouckého, Pardubického, Vysočina, Jihočeského a z území Rakouska.

Po r. 1990 vstoupilo vodní hospodářství ČR do zcela nového období, kdy je dlouhodobě snižováno extenzivní využívání vodních zdrojů a dochází tak k výrazným poklesům odběrů vody i vypouštění znečištění (komunálního i průmyslového). Současně se však zvyšují nároky na jakost vody a je zdůrazňována její nezastupitelná funkce v krajině a ekosystémech.

Státní politika v oblasti vod je zakotvena v Plánu hlavních povodí ČR, schváleném usnesením vlády ze dne 23. 5. 2007 č. 562. Závazná část tohoto plánu byla vyhlášena nařízením vlády ze dne 3. 10. 2007 č. 262. Plán byl zpracován podle zákona č. 254/2001 Sb. o vodách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s požadavky Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES, která stanovuje rámec pro činnost společenství v oblasti vodní politiky – dlouhodobou koncepci, zároveň zaměřenou na období 2007-2013.

Plán hlavních povodí ČR vytvořil podmínky pro dlouhodobě udržitelné hospodaření s vodním bohatstvím i při jeho omezených zdrojích. Stanovuje cíle státní politiky v oblasti vod, které představují ochrana vod jako složky životního prostředí, ochrana před povodněmi a udržitelné užívání vodních zdrojů při hospodaření s vodou.

V souladu se schválenou závaznou částí Plánu hlavních povodí ČR byly zpracovány Plány oblastí povodí Dyje a Moravy, které pokrývají celé území Jihomoravského kraje. Cca 86% území kraje spadá do oblasti povodí Dyje, cca 14% patří do oblasti povodí Moravy. Oba plány jsou v prvním znění dokončeny a předloženy k připomínkám správních orgánů i veřejnosti s termínem konečného schválení a vydání do konce r. 2009. I když dokumenty nejsou dosud uzavřeny, představují nové pojetí v přístupech k hospodaření s vodou.

A.2.2 POVRCHOVÉ A PODZEMNÍ VODY

Výskyt vody na území Jihomoravského kraje je závislý výhradně na atmosférických srážkách, využitelné zdroje podzemních i povrchových vod jsou silně rozkolísané v průběhu let i měsíců. Celkový objem srážek ČR kolísá v posledních 10 letech mezi minimem 40,7 mil. m³ v suchém roce 2003 a maximem 71,3 mil. m³ v nejvodnějšího roce 2002. Využitelné zdroje povrchových vod (stanovené jako průtok v hlavních povodích s 95% zabezpečeností) obdobně kolísaly mezi 3,7 a 6,5 mil. m³. Srovnatelných výkyvů dosahovaly i celkové vodní zdroje v Jihomoravském kraji.

Roční srážkové úhrny v kraji se pohybují v rozmezí hodnot 450-700 mm. Základní vodnost jednotlivých povodí jako srážko-odtokových oblastí charakterizují specifické odtoky. V povodí Dyje se pohybují od 1,2 l/s/km² v povodí Jevišovky až do 11,64 l/s/km² v povodí Jihlavy. V povodí Moravy dosahuje specifický odtok nejvyšší hodnoty 5,1 l/s/km² v oblasti nad soutokem s Dyjí. Dlouhodobé průměrné průtoky za padesátileté období 1931-1980 na hlavních tocích představují hodnoty Jihlava – Ivančice 11,5 m³/s, Svratka – Židlochovice 15,4 m³/s, Dyje – Ladná 41,6 m³/s, Morava – Strážnice 59,5 m³/s.

Podíl vodních ploch na území Jihomoravského kraje podle obcí znázorňuje **kartogram č. 5** v grafické příloze.

VODNÍ ÚTVARY

Vodním útvarem se podle zákona č. 254/2001 Sb. (vodní zákon) míní vymezené významné soustředění povrchových nebo podzemních vod v určitém prostředí, charakterizované společnou formou výskytu, vlastnostmi a znaky hydrologického režimu. Článek 8 a příloha č. V. směrnice 2000/60/ES požadují, aby každý členský stát Evropského společenství zajistil souvislý a souhrnný přehled o stavu vod v každé oblasti povodí, využitelný pro veřejnou správu. K tomu bylo provedeno v r. 2006 zpřesnění vymezení vodních útvarů a bude vypracován systém hodnotící stav a ekologický potenciál vodních útvarů. Výsledné vyhodnocení vodních útvarů bude součástí Plánů oblastí povodí Moravy a Dyje – další viz kap. A.2.4. Přehled vodních útvarů povrchových a podzemních vod uvádí **kartogram č. 6** v grafické příloze.

Vodní útvary povrchových vod - tekoucí a stojaté. Nejmenší samostatnou jednotkou pro vodní útvar je tok 4. řádu s povodím minimálně 10 km². Toky vyšších řádů včetně jejich mezipovodí jsou samostatnými průtočnými vodními útvary. Vodní útvar pro stojaté vody je stanoven minimální plochou nádrže 0,5 km² a dobu zdržení v nádrži minimálně 5 dnů.

V oblasti povodí Dyje je vymezeno 130 vodních útvarů, z toho 117 v kategorii vod tekoucích (řeky) a 13 v kategorii vod stojatých (jezera). V oblasti povodí Moravy bylo vymezeno 189 útvarů, z toho pouze 3 v kategorii stojatých vod. Přehled vodních útvarů v Jihomoravském kraji s vyjádřením útvarů silně ovlivněných (tj. s významnými morfologickými změnami nebo s významnými odběry vody většími než 50 l/s nebo 10% Q₃₅₅) je ve srovnání let 1991 – 1992 a 2005 – 2006 uveden **v kartogramech č. 7 a 8** v grafické příloze. Mezi morfologické změny patří např. napřimování úseků toků, úprava břehů a koryt, zakrytí toků a vzdutí v jezových zdržích.

Vodní útvary podzemních vod jsou v současné době vymezeny podle nové hydrogeologické rajonizace, která zpřesnila hranice rajonů do měřítka 1: 50 000. Celkem je v ČR vymezeno 173 útvarů podzemních vod, z toho v povodí Dyje 24 útvarů a v povodí Moravy 28 útvarů.

A.2.3 VODNÍ TOKY A VODNÍ NÁDRŽE

VODNÍ TOKY

Území Jihomoravského kraje patří do úmoří Černého moře. Hustota říční sítě zde činí 0,81 km/km² a přibližně odpovídá průměru ČR. Nejvýznamnějším recipientem kraje je řeka Dyje s levostrannými přítoky Svratkou a Jihlavou, vyústěnými do střední nádrže vodního díla Nové Mlýny. Téměř celý Jihomoravský kraj spadá do povodí Dyje, území kraje však představuje 52% povodí Dyje. Do povodí řeky Moravy patří pouze 3 východní okrajové části kraje, především část jižně od Veselí nad Moravou, kde Morava přijímá na státní hranici pravostranný přítok Dyji.

Z celkové délky 12,5 tis. km říční sítě v povodí Dyje je ve správě hlavních správců toků cca 4,2 tis. km. Povodím Moravy, s.p. je z toho spravováno cca 2,1 tis. km (státní podnik spravuje povodí Moravy i Dyje). Vedle státních podniků Povodí spravují hustou síť drobných vodních toků Zemědělská vodohospodářská správa a Lesy ČR, s.p. (celkem cca 2 tis. km).

Podle vyhlášky č.267/2005 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství 470/2001 Sb., kterou se stanoví seznam významných vodních toků, je na území Jihomoravského kraje celkem 63 toků této kategorie. Pro správce těchto toků jsou stanoveny jejich povinnosti při provozu a údržbě koryt toků a vodních děl včetně nakládání s vodami.

Cca 50 % vodních toků je v kraji upraveno. Vedle úprav nezbytných pro usměrnění vodního režimu na tocích v horních částech povodí (31% délky upravených toků bylo provedeno jako hrazení bystřin) docházelo v minulých letech i k negativním antropogenním změnám jako zkrácení a zkapacitnění významných vodních toků (68% upravených toků představuje stabilizaci koryt toků na ochranu proti erozi). Na rozsáhlých plochách bylo provedeno odvodnění a meliorační úpravy drobných vodních toků. Nepříznivé změny vodního režimu v krajině způsobují rozkolísání povrchového odtoku, změny splaveninového režimu, zrychlení odtoku velkých vod, zmenšení zásob podzemní vody, snížení samočisticí schopnosti toků a snížení migrace vodních živočichů.

VODNÍ NÁDRŽE

Hlavní hydrologické celky v Jihomoravském kraji povodí Dyje a povodí Moravy jsou z hlediska akumulací vody v nádržích zásadně odlišné. Celkový objem nádrží vybudovaných na samotné Dyji představuje cca 270 mil. m³, z toho retenční prostor činí cca 47 mil. m³. V souhrnu s ostatními nádržemi v povodí Dyje retenční prostory představují cca 5% z průměrného ročního odtoku z povodí, v povodí Moravy je to pouze 0,3% ročního odtoku. Vedle své ochranné protipovodňové funkce nádrže zajišťují dodávky pitné vody pro obyvatelstvo (nádrže Vír, Vranov, Znojmo, Opatovice a Boskovice), užitkovou vodu pro průmysl, energetiku a dostatečné průtoky v tocích pod nádržemi, pokrývající potřeby vodní fauny.

Charakteristické údaje o vodních nádržích na území Jihomoravského kraje ¹						
Název nádrže	Tok	Stálé nádržení (mil. m ³)	Zásobní objem (mil. m ³)	Celkový retenční objem (mil. m ³)	Celkový objem nádrže (mil. m ³)	Zatopená plocha (ha)
Vranov	Dyje	31,84	79,668	21,188	132,696	730,0
Znojmo	Dyje	1,1	2,45	0,74	4,29	48,8
Jevišovice	Jevišovka	0,111	0,31	0,309	0,65	13,4
Oleksovice	Skalička	0,177	0,339	0,391	0,907	45,5
Brno	Svratka	7,6	10,8	2,6	21,0	233,0
Letovice	Křetínka	1,56	9,015	1,068	11,644	104,0
Boskovice	Bělá	0,541	6,375	0,427	7,343	52,2
Nové Mlýny horní	Dyje	8,1	3,456	0,63	12,186	527,5
Nové Mlýny střední	Dyje	19,4	3,326	10,977	34,0	1030,9
Nové Mlýny dolní	Dyje	23,75	49,5	14,5	87,75	1668,0
Výrovice (SMS)	Jevišovka	0,209	3,364	0,659	4,232	62,1
Opatovice	Haná	1,6	7,784	0,483	9,687	67,5

Ve studii protipovodňových opatření na území Jihomoravského kraje z r. 2007 byl aktualizován seznam malých vodních nádrží včetně rybníků s plochou větší než 1ha. Úhrnný součet ploch jejich hladin činil 7105 ha.

LOKALITY PRO AKUMULACI POVRCHOVÝCH VOD

V současné době jsou dosud formálně v platnosti schválené návrhy **Směrného vodohospodářského plánu** (dále SVP) z r. 1988 (publikace SVP č. 4), které na území Jihomoravského kraje v povodích Dyje a Moravy představují v úhrnu 25 územně hájených lokalit pro akumulaci povrchových vod - LAPV (v SVP 1988 uvedené jako vodní nádrže).

Přehled územně hájených lokalit pro akumulaci povrchových vod dle SVP z r. 1988					
Poř. č.	Nádrž	Tok	Poř. č.	Nádrž	Tok
1	Býčí skála	Dyje	14	Plaveč	Jevišovka
2	Kačenka	Jevišovka	15	Štěpánovice	Svratka
3	Pulkov	Rokytná	16	Kuřimské Jestřabí	Libochovka
4	Mlýnky	Sudoměřický potok	17	Sloup	Punkva
5	Vosovec	Nedveka	18	Holštejn	Bílá voda
6	Svitávka	Semíč	19	Želešice II	Bobrava
7	Želešice	Bobrava	20	Račice	Rakovec
8	Čučice	Oslava	21	Oslavany	Oslava
9	Horní Kounice	Rokytná	22	Březník	Chvojnice
10	Úsobrno	Úsobrnka	23	Otaslavice	Brodečka
11	Rychtářov	Velká Haná	24	Skryje	Bobruvka
12	Javorník	Hrubý potok	25	Vysočany	Želetavka
13	Hardegg	Dyje			

Prvních 21 nádrží bylo uvedeno v Územní prognóze Jihomoravského kraje jako veřejně prospěšné stavby. Ostatní byly doplněny podle SVP z r. 1988. Redukovaný seznam těchto nádrží byl součástí návrhu Plánu hlavních povodí ČR, pod tlakem připomínek však byl z něho vypuštěn.

¹ Uvedené vodní nádrže jsou ve správě Povodí Moravy, s.p.

V územích chráněných pro akumulaci povrchových vod lze dle §28a zákona č. 181/2008 Sb. měnit dosavadní využití, umísťovat stavby a provádět další činnosti pouze v případě, že neznemožní nebo podstatně neztíží jejich budoucí využití pro akumulaci povrchových vod.

V současné době Mze připravuje „**Generel území chráněných pro akumulaci povrchových vod**“ (dále generel LAPV), který by měl být dle zákona č. 181/2008 Sb. podkladem pro návrh politiky územního rozvoje.

V následujícím přehledu je uveden seznam výhledových **lokalit pro akumulaci povrchových vod**, který je podkladem pro zpracovávání generel LAPV (podklady poskytnuty Mze - 03/2009). Podklad pro generel LAPVU v případě Jihomoravského kraje obsahuje celkem 20 LAPV, z toho 16 bylo MZe vybráno ze seznamu územně hájených LAPV z SVP, 1988, zbývající 4, tj. **Holubice na Rakovci, Javorník na Veličce, Terezín na Trkmance a Veverská Bitýška na Svatce** jsou v SVP, 1988 pouze evidované (územně nehájené).

Souhrnný přehled lokalit pro akumulaci povrchových vod sledovaných v rozpracovaném „Generel území chráněných pro akumulaci povrchových vod“ :

1. Březník na Chvojnici
2. Čučice na Oslavě
3. Holštejn na Bílé vodě
4. Holubice na Rakovci
5. Horní Kounice na Rokytě
6. Javorník na Veličce
7. Javorník na Hrubém potoce
8. Kuřimské Jestřábí na Libochovce
9. Oslavany na Oslavě
10. Otaslavice na Brodečce
11. Plaveč na Jevišovce
12. Rychtářov na Velké Hané
13. Skryje na Bobrůvce
14. Sloup na Punkvě
15. Terezín na Trkmance
16. Úsobrno na Úsobrnici
17. Veverská Bitýška na Svatce
18. Vysočany na Želetavce
19. Želešice na Bobravě
20. Želešice II. na Bobravě

Potřeba respektovat lokality, které jediné umožňují akumulovat vodu v povodí a jsou v zásadě nenahraditelné, vyplývá z dlouhodobé strategie hospodaření s vodou. Je nutno vzít v úvahu i možnost klimatických změn, které by podle pesimistických scénářů mohly způsobit výrazný pokles průměrných odtoků, snížení úrovně hladiny podzemních vod, zvýšení výparu a častější výskyt suchých období. K těmto kritickým změnám nemusí nutně dojít, je ale rozumné pro dlouhodobý výhled uplatňovat zásadu předběžné opatrnosti a ponechat si možnost současné zadržení vody v území podstatně zvýšit.

A.2.4 OCHRANA VOD JAKO SLOŽKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Pro ochranu vod platí sjednocující pravidla v rámci ES vycházející ze směrnice 2000/60/ES, která koordinují postup v integrované ochraně a využívání povrchových i podzemních vod až k r. 2027. Ochranná opatření budou realizována v přesněji specifikovaných a vymezených útvarech povrchových a podzemních vod.

K vyhodnocení ovlivnění vodního režimu na území Jihomoravského kraje byl zvolen jako souhrnný hodnotící ukazatel **rizikovost vodních útvarů z hlediska jejich chemického a ekologického stavu**. U povrchových vod byly pro specifikaci chemického stavu vybrány relevantní znečišťující látky, hodnocené standardním monitorováním. Pro vyhodnocení ekologického stavu byly použity abiotické ukazatele podle přílohy V. Rámcové směrnice, protože pro biotické složky (fytoplankton, fyto-bentos, makrofyty a ryby) není k dispozici dostatek dat. Hodnocení rizikovosti vodních útvarů bylo provedeno jednak přímo podle dat z monitoringu, jednak nepřímým hodnocením (v útvarech byl hodnocen významný zdroj bodového nebo plošného znečištění). Kombinace obou hodnocení byla provedena pro BSK5 a celkový fosfor. Ve výsledku byly útvary povrchových vod zařazeny do tříd nerizikové, nejisté a rizikové.

Vyhodnocení rizikovosti podzemních vod bylo provedeno z hlediska kvantitativního stavu (vztah odběrů k základnímu odtoku z vodního útvaru) a z hlediska chemického stavu (vstup látek z plošných zdrojů ze zemědělství – dusík, pesticidy, atrazin, dopady bodových zdrojů znečištění – staré zátěže). Výsledkem je zařazení útvarů podzemních vod do dvou tříd, nerizikové a rizikové.

Vodní útvary vymezené jako rizikové jsou ty, které pravděpodobně nedosáhnou dobrého stavu do r. 2015, pokud nebudou přijata příslušná opatření. V celém povodí Moravy bylo ze 181 vodních útvarů povrchových vod tekoucích vyhodnoceno jako rizikové 79 útvarů. Na území kraje jsou tyto rizikové útvary v části povodí Moravy pod Vyškovem a v oblasti mezi Veselím nad Moravou a Hodonínem. Do Jihomoravského kraje spadá pouze 10,3% povodí Moravy. Z celkového počtu 100 rizikových útvarů podzemních vod v povodí Moravy není žádný na území kraje.

V povodí Dyje bylo v povrchových vodách tekoucích ze 117 vodních útvarů vyhodnoceno 95 rizikových, 19 potenciálně rizikových a pouze 3 nerizikové. Z 13 vodních útvarů vod stojatých bylo 7 rizikových, 5 potenciálně rizikových a 1 nerizikový. Z celkové plochy povodí Dyje cca 6,2 tis. km² spadá do Jihomoravského kraje 52%.

Na území kraje byla do programu opatření na zlepšení stavu vodních útvarů v Plánu oblastí povodí Dyje, který není schválen a v současné době se připomínkuje, zahrnuta výstavba ČOV ve 32 obcích, výstavba kanalizací v 51 obcích a společná výstavba kanalizací a čistíren odpadních vod v dalších 67 obcích. Revitalizační opatření budou realizována v 10 lokalitách.

Celkové hodnocení útvarů povrchových vod v povodí Dyje podle ekologického a chemického stavu včetně dopadů opatření na stav vod je nepříznivé: vyhovující útvary jsou dva, potenciálně vyhovujících je 26 a nevyhovujících 102. Výsledek hodnocení ovlivňuje použitá metodika, především to, že pro zařazení do nevyhovujících vodních útvarů postačí pouze jediná složka z řady posuzovaných ukazatelů a údajů. Některá z opatření mají přitom dlouhodobou účinnost, která se projeví až později než byl vyhodnocovaný horizont r. 2015. Celkové hodnocení útvarů podzemních vod z hlediska kvantitativního a chemického stavu zařadilo 4 útvary jako vyhovující, 5 potenciálně vyhovujících a 15 nevyhovujících (ty ovšem představují 71% plochy povodí Dyje). I zde je zařazení ovlivněno obdobně jako u vod povrchových.

STAV POVRCHOVÝCH A PODZEMNÍCH VOD

Jakost povrchové vody v tocích se v JMK v posledním období výrazně zlepšila. Při porovnání jakosti vod v tocích v letech 1991-1992 s jakostí 2004-2005 (hodnocení podle ČSN 757221, základní klasifikace do tříd I.-V.) je zřejmý významný posun z V. a IV. třídy u Jihlavy, Oslavy, Svratky pod Brnem, Dyje, Moravy a Kyjovky do nižších tříd. K obdobnému příznivému vývoji došlo i na horních úsecích hlavních toků v sousedních krajích, které k jakosti vod v Jihomoravském kraji přispívají. Graficky je tento pozitivní vývoj vyjádřen v **kartogramech č. 7 a 8** v grafické příloze.

Podrobné **hodnocení znečištění** podle uvedené ČSN bylo provedeno na profilech státní sítě sledování jakosti povrchových vod. Celkem byly sledovány 4 skupiny ukazatelů (nejčastěji obecné, fyzikální a chemické ukazatele) v 5 třídách jakosti (neznečištěná až velmi znečištěná voda). Významné vodní toky v Jihomoravském kraji mají své nejméně znečištěné horní úseky toků mimo území kraje. K více znečištěným patří málo vodné toky, protékající průmyslovými aglomeracemi, jako je dolní tok Svratky (vysoký celkový fosfor, AOX, olovo, suma PCB – v profilu Židlochovice jsou v bentických organismech opakovaně naměřeny nejvyšší hodnoty v ČR). Převážně do III. - IV. třídy čistoty patří Jihlava, Svratka, Svitava a dolní toky Dyje a Moravy, do IV.-V. třídy čistoty patří Haná a Litava.

Též v r. 2006 docházelo k eutrofizaci vody ve vodních nádržích vlivem nadbytku minerálních živin, především sloučenin fosforu a dusíku. Větší problémy se vyskytly jak na vodárenských nádržích (Boskovice) tak na nádržích nevodárenských (Vranov, Nové Mlýny-střední nádrž, Jevišovice, Brněnská přehrada – zde byl vydán i dočasný zákaz koupání). Jakost podzemních vod je sledována ve státní monitorovací síti pramenů (oblast krystalinika a místní odvodnění křídly) a dále mělkých vrtů v aluviích řek Dyje a Moravy. Aluvia řek jsou antropogenní činností nejvíce ovlivněny, jde o oblasti snadno zranitelné s rychlým rozšiřováním znečištění. Nejvýraznějšími původci znečištění jsou dusíkaté látky, chloridy a kovy (především hliník).

CHRÁNĚNÉ OBLASTI PŘÍROZENÉ AKUMULACE VOD

Jsou to oblasti s příznivými přírodními podmínkami pro nahromadění významných zásob podzemních nebo povrchových vod. Je v nich zakázáno významně zmenšovat rozsah lesních pozemků, odvodňovat a provádět zemní práce, těžit radioaktivní suroviny a ukládat odpady.

Do JMK zasahuje chráněná oblast přírozené akumulace vod (CHOPAV) **kvartér řeky Moravy**, vyhlášený nařízením vlády č. 85/1981 Sb. Celková rozloha CHOPAV v povodích Moravy a Dyje činí 1041 km². Tuto oblast od Kroměříže po Hodonín vytváří sedimenty Dolnomoravského úvalu. Další významné podzemní zdroje představují niva řeky Dyje mezi Hodonínem a Tasovicemi po Znojmo, niva řeky Svitavy (Rájec-Jestřebí) a řeky Jihlavy (Ivančice, Moravské Bránice).

ZRANITELNÉ OBLASTI

Územní vymezení zranitelných oblastí podle jednotlivých katastrů je dáno Nařízením vlády č. 103 ze dne 3. března 2003 o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech. Nařízení bylo vydáno k provedení vodního zákona č. 254/2001 Sb. a uvedení do souladu s právem Evropských společenství. Vymezení zranitelných oblastí je znázorněno v **kartogramu č. 9** v grafické příloze.

Ve zranitelných oblastech je používání dusíkatých hnojiv v určitých obdobích zakázáno, případně upraveno s pohledem na půdně-klimatické podmínky. Množství dusíku aplikovaného na zemědělskou půdu je omezeno. Nařízení vlády upravuje i skladování hnojiv a provádění protierozních opatření.

OCHRANNÁ PÁSMA VODNÍCH ZDROJŮ

Stanovení ochranných pásem vodního zdroje je veřejným zájmem. Vodoprávní úřad je stanovuje k ochraně vydatnosti a jakosti zdrojů podzemních nebo povrchových vod, využívaných pro zásobování pitnou vodou. Dělí se podle vodního zákona na ochranná pásma I. a II. stupně. V současné době jsou nově vymezována, v řadě míst však dosud platí pásma původní včetně pásem III. stupně. Časový termín pro nová stanovení ochranných pásem dosud není určen, jde o dlouhodobý problém.

Krajský úřad JMK stanovil formou veřejné vyhlášky – rozhodnutí pouze následující ochranná pásma vodních zdrojů:

- Ochranná pásma vodního zdroje povrchových vod – vodárenské nádrže Znojmo, č.j. JMK 5369/2004 OŽP – Mo; stanovená ochranná pásma 1. a 2. stupně a podmínky jejich ochrany byly změněny rozhodnutím č.j. JMK 110130/2008
- Ochranná pásma 1. a 2. stupně vodárenské nádrže Opatovice, č.j. JMK 89286/2006; rozsah těchto ochranných pásem byl upraven veřejnou vyhláškou – opravným usnesením č.j. JMK 55782/2007.

Rozhodnutí příslušných vodoprávních úřadů, které vyhlášovaly všechna ochranná pásma vodních zdrojů povrchových i podzemních vod v minulých desetiletích jsou dnes vesměs v revizi a centrální přehled rozhodnutí podle jednotlivých ORP není k dispozici.

A.2.5 OCHRANA PŘED POVODNĚMI A DALŠÍMI ŠKODLIVÝMI ÚČINKY VOD

Vznik povodní na území Jihomoravského kraje je vyvoláván především kritickými srážkami (letní povodně způsobené regionálními srážkami o velké intenzitě) v oblastech Jeseníků, Beskyd a Vysočiny. Povodňové katastrofy z let 1997 a 1998 vyvolaly vypracování Strategie ochrany před povodněmi pro území ČR, schválené vládou. Další kritické povodně v letech 2002 a 2006 vyvolaly potřebu její aktualizace a nutnost zlepšovat všechny možnosti prevence před povodněmi a konkrétní protipovodňovou ochranu, dnes podrobně specifikovanou v Plánech oblastí povodí Moravy a Dyje.

Dosud nedokončená **protipovodňová ochrana** způsobuje, že v řadě měst a obcí jsou ohroženy až tisíce obyvatel. Nejzávažnější místa tvoří Svatka v Brně (ohroženo je až 30 tis. obyvatel), Svitava v Brně-Husovicích (až 1500 obyvatel), Svitava v Blansku (až 1600 obyvatel), Svatka v Tišnově (až 1000 obyvatel), Litava v Bučovicích (až 1000 obyvatel) a Kyjovka v Kyjově (až 2900 obyvatel).

Realizace technických protipovodňových opatření na vodních tocích je zajišťována prostřednictvím Programu prevence před povodněmi (PPPP) v gesci Ministerstva zemědělství. Druhá etapa programu schválená vládou na období 2007-2012 zahrnuje v kraji ochranu 33 sídel. Dosud provedená protipovodňová opatření však ochraňují především větší sídla na větších tocích. Ochránit zbývá dnes spíše menší sídla na méně vodných tocích.

K základním opatřením na ochranu území před extrémními vodními stavy patří odstranění kritických míst (zkapacitnění koryt, zřízení hrází, vytváření umělých retencí), hájení nezastavěných míst vhodných k řízeným rozlivům povodní a provádění revitalizací toků. V plánu oblasti Povodí Dyje byla vyhodnocena kritická místa omezující průtočnost údolních niv a vodních toků a v dohodě se správci toků je navrhováno v Jihomoravském kraji **24 ochranných opatření** (z toho 6 na tocích ve správě Povodí Moravy).

Mimo resort MZE jsou součástí plánů oblastí povodí desítky návrhů na protipovodňovou ochranu od jednotlivých obcí. Území určená k rozlivům povodní jsou dnes situovaná jednak podél neohrázovaných vodních toků na lučních pozemcích nebo v lužních lesích, jednak podél stávajících ochranných hrází i v prostorech za nimi, když současné hráze poskytují nepřiměřeně vysokou ochranu zemědělským pozemkům.

Závaznou částí Plánu hlavních povodí ČR byla stanovena potřeba **protipovodňové ochrany** tzv. **prioritních oblastí**, které v Jihomoravském kraji představují:

- Rekonstrukce suchých nádrží (poldrů) a řízených inundací pod vodním dílem Nové Mlýny
- Zvýšení retence na soutoku Moravy a Dyje
- Protipovodňová opatření v povodí Svratky po soutok se Svitavou

Konkrétní ostatní opatření, která jsou součástí návrhu Plánu oblasti povodí Dyje, jsou uvedena v následující tabulce.

Návrh opatření protipovodňové ochrany				
Tok	Místo	Opatření	Stupeň ochrany	Objem (mil. m ³)
Dyje	Prioritní oblast 5-Přítluky	poldr	Q ₂₀ – Q ₁₀₀	22,0
Morava, Dyje	Prioritní oblast 6-soutok	zvýšení retence	Q ₂₀ – Q ₁₀₀	0,11
Svratka	Prioritní oblast 9	povodňová opatření	nedefinován	nedefinován
Petrůvka	Zbraslavce-Sychotín	poldr Dianaberg	Q ₅₀	0,09
Petrůvka	Zbraslavce-Sychotín	poldr Best	Q ₅₀	0,08
Úmoří	Zbraslavce	poldr Úmoří I	Q ₅₀	0,43
Úmoří	Zbraslavce	poldr Úmoří II	Q ₅₀	0,08
Holešínska	Kuničky	poldr	Q ₁₀₀	0,02
Moravanský potok	Moravany	suchá nádrž	Q ₁₀₀	0,04
Čeložnický potok	Čeložnice	suchá nádrž	Q ₁₀₀	0,02
Lovčický potok	Lovčice	poldr	Q ₁₀₀	0,13
Svitava	Rájec-Jestřebí	poldr	Q ₂₀ – Q ₁₀₀	dosud nedefinován

V případě poldru Rájec-Jestřebí „Studie protipovodňových opatření na území JMK“ navrhuje vybudování pravobřežního bočního poldru na řece Svitavě na ochranu níže položené zástavby. Efekt zřízení poldru není dosud specifikován, předpokládá se jeho využívání při vyšších průtocích, nad Q₂₀. Cílová úroveň ochrany obce Rájec-Jestřebí je Q₁₀₀.

Prokazuje se, že efektivní formou ochrany před povodněmi jsou rovněž preventivní opatření v krajině, která zvyšují přirozenou akumulaci vody v území a zpomalují povodňové odtoky.

Pro zajištění obnovy a stabilizace vodního režimu krajiny jsou realizovány v gesci MŽP Program revitalizace říčních systémů a Operační program životní prostředí, který zahrnuje dotační tituly Omezování rizika povodní a Optimalizace vodního režimu krajiny.

ZÁPLAVOVÁ ÚZEMÍ

Součástí Programu prevence před povodněmi II. je podprogram „Vymezování záplavových území a studie odtokových poměrů“. Rozsah záplavového území je dán rozlivem stoleté velké vody Q_{100} . Na návrh správce vodního toku stanovuje záplavové území vodoprávní úřad.

Záplavová území představují zásadní územní limit, který je nutno při umisťování všech aktivit v území respektovat. Uvnitř záplavového území je vymezována jeho aktivní zóna, místo soustředění průtoku s velkou rychlostí a unášecí silou. Omezení staveb a činností v záplavových územích stanovuje vodní zákon (je zde nutno vyloučit veškeré aktivity, které by zhoršovaly odtokové poměry).

Vymezení záplavových území na hlavních tocích musí být dokončeno do r. 2009 tak, aby byly součástí návrhů oblastí povodí. V povodí Dyje je na území JMK vyhlášeno celkem 44 záplavových území na tocích ve správě Povodí Moravy, které představují cca 80% celkové délky toků ve správě Povodí. Další záplavová území jsou k stanovení připravena. Přehled záplavových území na území JMK udávají následující dvě tabulky.

Záplavová území vyhlášená před vznikem Krajského úřadu JMK				
Název toku	Vyhlásil	Datum stanovení	Úsek – říční km	
			od	do
Jevíčka	OÚ Blansko - ŽP vod1637/94-Ba	19.7.1994	14,000	23,650
Morava	ONV OVLHZ Břeclav	7.9.1989	69,468	94,750
Rokytná	Brno venkov ŽP/874/93/Tr	14.4.1993	0,000	8,000
Rokytná	ONV - Znojmo Vod 187/235/90	8.2.1990	8,000	50,200
Říčka (Zl. potok)	Brno venkov - ŽP 3616/93 - Tr	1.6.1993	0,000	31,000
Spálený potok	OkÚ RŽP Břeclav	8.11.1994	0,000	19,250
Stinkavka	OkÚ RŽP Břeclav	9.3.1993	1,950	11,600
Svratka	Magistrát Brno - VLHZ-6540/00-Háj	15.2.2001	40,050	45,770
Velička	OÚ Hodonín	27.2.2002	0,000	36,700
Trkmanka	OkÚ RŽP Břeclav	13.8.1991	0,000	23,918

Záplavová území vyhlášená KrÚ JMK				
Název toku	Spisová značka	Datum stanovení	Úsek – říční km	
			od	do
Bělá	JMK 69688/2006 - Bu	27.6.2007	0,000	7,173
Bobrava	JMK 38746/2005 OŽP - Fr	14.12.2005	0,000	37,340
Bobrůvka (Loučka)	JMK 154428/2007 - Pol	30.5.2008	0,000	20,310
Dyje	JMK 16815/2004 OŽPZ - Hm	9.8.2004	59,351	193,964
Dyje	JMK 21941/2003 OŽPZ - Hm	30.10.2003	0,000	46,000
Jevišovka	JMK 13912/2005 OŽP - Cr	31.8.2005	0,000	69,610
Jihlava	JMK 1303/2006 - Mi	10.1.2007	1,325	54,477
Jihlava	JMK 10227/2008 - Cr	21.1.2008	1,325	54,176
Jihlava	JMK 70622 / 2008 - Cr	28.5.2008	-	-
Křetínka	JMK 165013/2007 - Bu	1.3.2008	0,000	12,207
Kuřimka	JMK 38222/2005 OŽP-Cr	23.1.2006	0,000	12,827
Kyjovka	JMK 6148/2004 OŽPZ - Hm	26.4.2004	10,000	70,400
Leskava	JMK 38290/2007 - Da	19.3.2008	0,000	9,810
Litava	JMK 43001/2005 OŽP - Mi	27.1.2006	0,000	51,010

Záplavová území vyhlášená KrÚ JMK				
Název toku	Spisová značka	Datum stanovení	Úsek – říční km	
			od	do
Litava	JMK 39810/2008 OŽP-Bu	16.9.2008	22,794	25,613
Morava	JMK 8993/2005 OŽP - Hm	24.5.2005	121,110	131,650
Morava	JMK 8993/2005 OŽP - Hm	24.5.2005	121,110	133,020
odl.r.Moravy	JMK 8993/2005 OŽP - Hm	24.5.2005	0,000	5,940
Oslava	JMK 11316/2004 OŽPZ - Fr	20.7.2004	0,000	17,290
Rakovec	JMK 2796/2005 OŽP - Hm	15.4.2005	9,488	20,485
Rakovec	JMK 151415/2006 OŽP-Ci	19.2.2007	0,000	9,488
Rakovec	JMK 39809/2008 OŽP-Ci	25.6.2008	0,000	20,485
Svitava	JMK 30644/2003 OŽPZ - Hm	16.1.2004	0,000	64,313
Svitava	JMK 141994/2006 OŽP-Ci	20.2.2007	64,313	68,410
Svitava	JMK 50976/2007 - Ci	18.5.2007	-	-
Svratka	JMK 151413/2006 - Pol	24.10.2007	8,758	40,050
Svratka	JMK 22636/2005 OŽP-Cr	28.11.2005	65,520	97,800
Svratka	JMK 121837/2007 - Bu	25.9.2007	-	-
Syrovinka	JMK 160359/2006 OŽP - Bu	5.4.2007	0,000	14,250
Valchovka	JMK 46614/2005 oŽP - Fr	20.2.2006	0,000	3,810
Velička	JMK 34682/2005 OŽP-Cr	20.12.2005	k.ú. Strážnice	
Želetavka	JMK 16889/2005 OŽP - Hm	10.6.2005	0,000	6,015
Želetavka	JMK 16889/2005 OŽP - Hm	10.6.2005	0,000	2,970
Želetavka	JMK 16889/2005 OŽP - Hm	10.6.2005	10,01	15,045

A.2.6 PŘEHLED HODNOT ÚZEMÍ

V souladu s ustanovením §4 odst. 1, písm. a) vyhlášky jsou pro daný tematický okruh vymezeny hodnoty území, které jsou specifikovány v následující tabulce. Graficky jsou zobrazeny ve výkrese A. 1 Výkres hodnot území.

Hlavní tematický okruh: VODNÍ REŽIM		
Poř.č.	Sledovaný jev	Vyjádření hodnoty
1	Chráněná oblast přirozené akumulace vod	Plochy s příznivými morfologickými, geologickými a hydrologickými podmínkami pro významnou přirozenou akumulaci vod, umožňující snížení nepříznivých účinků povodní a sucha
2	Přírodní léčivé zdroje minerálních vod	Přírodním léčivým zdrojem minerálních vod je přirozeně se vyskytující podzemní voda původní čistoty, stálého složení a vlastností, která má z hlediska výživy fyziologické účinky dané obsahem minerálních látek, stopových prvků nebo jiných součástí, které umožňují její použití jako potravin a k výrobě balených minerálních vod.

A.2.7 PŘEHLED LIMITŮ VYUŽITÍ ÚZEMÍ

V souladu s ustanovením §4 odst. 1, písm. a) vyhlášky jsou pro daný tematický okruh vymezeny limity využití území. Ty představují omezení změn v území z důvodů ochrany veřejných zájmů, vyplývajících z právních předpisů nebo stanovených na základě zvláštních právních předpisů nebo vyplývajících z vlastností území. Limity využití území jsou vybrány na základě výkladu k §26 stavebního zákona, odborných zkušeností projektanta a s ohledem na jejich charakter, závažnost

a podrobnost v úrovni ÚAP kraje. Vybrané limity využití území jsou specifikovány v následující tabulce a graficky zobrazeny ve výkrese A. 2 Výkres limitů využití území.

Související právní předpisy:

- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů v platném znění (dále vodní zákon)
- Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů (dále lázeňský zákon)
- Vyhláška MŽP č. 236/2002 Sb., o způsobu a rozsahu zpracování návrhu a stanovení záplavových území
- Vyhláška MZ č. 470/2001 kterou se stanoví seznam významných vodních toků a způsob provádění činností souvisejících se správou vodních toků
- Nařízení vlády ČR č. 103/2003 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a o používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření v těchto oblastech

Hlavní tématický okruh: VODNÍ REŽIM		
Poř.č.	Sledovaný jev	Vyjádření limitu
1	Chráněná oblast přirozené akumulace vod (CHOPAV)	V těchto oblastech se v rozsahu stanoveném nařízením vlády, zakazuje zmenšovat rozsah lesních pozemků, odvodňovat lesní a zemědělské pozemky, těžit rašelinu, nerosty povrchovým způsobem nebo provádět jiné zemní práce, které by vedly k odkrytí souvislé hladiny podzemních vod, těžit, zpracovávat a ukládat radioaktivní suroviny nebo odpady. CHOPAV vyhláší vláda svým nařízením.
2	Zranitelná oblast	Regulace způsobu hospodaření ve zranitelných oblastech (výčet katastrálních území) platí omezení podle Nařízení vlády č. 103/2003 Sb. V souladu s nařízením vlády a vodním zákonem je upraveno používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření - "akční program". Akční program a vymezení zranitelných oblastí podléhají přezkoumání a případným úpravám v intervalech nepřesahujících 4 roky. Přezkoumání se provádí na základě vyhodnocení účinnosti opatření vyplývajících z přijatého akčního programu.
3	Ochranné pásmo vodního zdroje I. a II. stupně	V rozhodnutí o stanovení nebo změně OP vodního zdroje, v souladu s vodním zákonem, vodoprávní úřad po projednání s dotčenými orgány stanoví, které činnosti poškozující nebo ohrožující vydatnost, jakost nebo zdravotní nezávadnost vodního zdroje nelze v tomto pásmu provádět. Rozhodnutí příslušných vodoprávních úřadů, které vyhlášovaly všechna ochranná pásma vodních zdrojů povrchových i podzemních vod v minulých desetiletích jsou dnes vesměs v revizi.

Hlavní tematický okruh: VODNÍ REŽIM		
Poř.č.	Sledovaný jev	Vyjádření limitu
4	Ochranné pásmo přírodních léčivých zdrojů I. a II. stupně	OP zajišťuje ochranu zdroje před činnostmi, které mohou nepříznivě ovlivnit jeho chemické, fyzikální a mikrobiologické vlastnosti, jeho zdravotní nezávadnost, jakož i zásoby a vydatnost zdroje, stanoví ochranná pásma ministerstvo vyhláškou. Ochranná pásma se v souladu s lázeňským zákonem stanoví tak, aby bylo dosaženo sledovaného účelu a oprávněné zájmy právnických a fyzických osob byly na dotčeném území omezeny pouze v míře nezbytně nutné.
5	Záplavové území Q ₁₀₀	Záplavová území jsou administrativně určená území, která mohou být při výskytu přirozené povodně zaplavena vodou. Jejich rozsah je povinen stanovit na návrh správce vodního toku vodoprávní úřad. V souladu s vodním zákonem se v aktivní zóně záplavových území nesmí umísťovat, povolovat ani provádět stavby s výjimkou vodních děl, jimiž se upravuje vodní tok, převádějí povodňové průtoky, provádějí opatření na ochranu před povodněmi nebo která jinak souvisejí s vodním tokem nebo jimiž se zlepšují odtokové poměry, staveb pro jímání vod, odvádění odpadních vod a odvádění srážkových vod a dále nezbytných staveb dopravní a technické infrastruktury, za podmínky, že současně budou provedena taková opatření, že bude minimalizován vliv na povodňové průtoky.
6	Vodní plocha	Plochy nádrží a jezer, kde se akumuluje voda v přírodní prohlubni nebo uměle vytvořeném prostoru na zemském povrchu, ve kterém se zdržuje nebo zpomaluje odtok vody z povodí. Přípustné je pouze takové využívání vodní plochy a koryta související s nakládáním s povrchovými vodami, které odpovídá ustanovením vodního zákona.
7	Ochranné pásmo vodního díla	Pokud je pro vodní dílo v zájmu jeho ochrany vydáno vodoprávním úřadem rozhodnutí o stanovení ochranného pásma podél něho, je nezbytné respektovat zákaz nebo omezení provádět na nich některé stavby a činnosti v rozsahu uvedeném v rozhodnutí.

A.2.8 ZÁMĚRY NA PROVEDENÍ ZMĚN V ÚZEMÍ

ZÁMĚRY PŘEVZATÉ BEZ VĚCNÉ ZMĚNY VE SMYSLU §187 Odst. 2 ZÁKONA Č. 183/2006

Na základě pokynů pořizovatele je ve smyslu §187 odst. 2 stavebního zákona převzata závazná část ÚP VÚC Břeclavska, schválená Jihomoravským krajem dne 9. 11. 2006 (zpracovatel Urbanismus Architektura Design Studio, s.r.o.) bez věcné změny (s výjimkou změny navrhované trasy VVTL plynovodu DN700 Dolní Dunajovice – KS8 Břeclav v části úseku na k.ú. Valtice a Úvaly).

Veřejně prospěšné stavby ochrany před záplavami, převzaté dle § 187 odst. 2 stavebního zákona bez věcné změny, jsou územně vymezeny schématickým zobrazením stavby.

Záměry převzaté ze schváleného ÚP VÚC Břeclavska dle §187 odst. 2 SZ v platném znění			
Označení zámkresu	Označení VPS ve zdroj. ÚPD	Název stavby, charakteristika	Katastrální území dotčené stavbou
OCHRANA PŘED ZÁPLAVAMI			
Protipovodňová opatření			
Z1-S	Z1	Přítlucké poldry	Přítluky, Rakvice, Bulhary, Lednice na Moravě, Nejdek u Lednice, Podivín

ZJIŠTĚNÉ ZÁMĚRY NA PROVEDENÍ ZMĚN V ÚZEMÍ

Zjištěné záměry zobrazené v následující tabulce vycházejí z dosud platného SVP z roku 1988 (SVP), z podkladů Mze k připravovanému „Generelu lokalit akumulace povrchových vod“ a z dosud neschváleného návrhu Plánu oblasti povodí Dyje (POPD).

Záměry lokalit výhledové akumulace povrchových vod na území Jihomoravského kraje			
Označení zámkresu v ÚAP	Tok	Lokalita - název	Zdroj
ÚZEMNĚ HÁJENÉ			
1-VN	Dyje	Býčí skála	SVP
2-VN	Jevišovka	Kačenka	SVP
3-VN	Rokytná	Pulkov	SVP
4-VN	Sudoměřický potok	Mlýnky	SVP
5-VN	Nedveka	Vosovec	SVP
6-VN	Semíč	Svitávka	SVP
7-VN	Bobrava	Želešice	SVP
8-VN	Oslava	Čučice	SVP
9-VN	Rokytná	Horní Kounice	SVP
10-VN	Úsobrnka	Úsobrno	SVP
11-VN	Velká Haná	Rychtářov	SVP
12-VN	Hrubý potok	Javorník	SVP
13-VN	Dyje	Hardegg	SVP
14-VN	Jevišovka	Plaveč	SVP
15-VN	Svratka	Štěpánovice	SVP
16-VN	Libochovka	Kuřimské Jestřabí	SVP
17-VN	Punkva	Sloup	SVP
18-VN	Bílá voda	Holštejn	SVP
19-VN	Bobrava	Želešice II	SVP
20-VN	Rakovec	Račice	SVP
21-VN	Oslava	Oslavany	SVP
22-VN	Chvojnice	Březník	SVP
23-VN	Brodečka	Otaslavice	SVP
24-VN	Bobruvka	Skryje	SVP
25-VN	Želetavka	Vysočany	SVP
EVIDOVANÉ (SVP, 1988), SLEDOVANÉ V PŘIPRAVOVANÉM GENERELU LPAV			
1-VNG	Rakovec	Holubice	SVP
2-VNG	Velička	Javorník	SVP
3-VNG	Trkmanka	Terezín	SVP
4-VNG	Svratka	Veverská Bítýška	SVP

Vybrané záměry opatření protipovodňové ochrany				
Označení zákresu v ÚAP	Tok	Lokalita - název	Opatření	Zdroj
1-PO	Dyje	Prioritní oblast 5	zvýšení retence	POPD
2- PO	Morava, Dyje	Prioritní oblast 6-soutok	zvýšení retence	POPD
3- PO	Svratka	Prioritní oblast 9	povodňová opatření	POPD
4- PO	Petrůvka	Zbraslavec-Sychotín	poldr Dianaberg	POPD
5- PO	Petrůvka	Zbraslavec-Sychotín	poldr Best	POPD
6- PO	Úmoří	Zbraslavec	poldr Úmoří I	POPD
7-PO	Úmoří	Zbraslavec	poldr Úmoří II	POPD
8-PO	Holešínska	Kuničky	poldr	POPD
9-PO	Moravanský potok	Moravany	suchá nádrž	POPD
10-PO	Čeložnický potok	Čeložnice	suchá nádrž	POPD
11-PO	Lovčický potok	Lovčice	poldr	POPD
12-PO	Svitava	Rájec-Jestřebí	poldr	POPD